TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. birželio 24 d. *

Byloje C-188/07

dėl *Cour de cassation* (Prancūzija) 2007 m. kovo 28 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2007 m. balandžio 3 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Commune de Mesquer

prieš

Total France SA,

Total International Ltd,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininko pareigas einantis antrosios kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, kolegijų pirmininkai A. Rosas, K. Lenaerts ir L. Bay Larsen,

* Proceso kalba: prancūzų.

teisėjai R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, P. Kūris, E. Levits, A. Ó Caoimh, P. Lindh, J.-C. Bonichot, T. von Danwitz ir C. Toader (pranešėja),

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. sausio 22 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Mesquer savivaldybės, atstovaujamos advokatų C. Lepage ir A. Moustardier,

— *Total France SA* ir *Total International Ltd*, atstovaujamų advokatų J.-P. Hordies, C. Smits, M. Memlouk, J. Boivin, E. Fontaine ir F.-H. Briard,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir A.-L. During,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* D. Del Gaizo,

— Jungtinės Karalystės, atstovaujamos C. Gibbs ir I. Rao, padedamų baristerio J. Maurici,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos M. Konstantinidis, J.-B. Laignelot ir G. Valero Jordana,

susipažinęs su 2008 m. kovo 13 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų (OL L 194 p. 39), iš dalies pakeistos 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB (OL L 135, p. 32, toliau – Direktyva 75/442), 1 bei 15 straipsnių ir jos I priedo išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp Mesquer savivaldybės (*Commune de Mesquer*) bei *Total France SA* ir *Total International Ltd* (toliau kartu – bendrovės *Total*) dėl žalos, kurią padarė paskendus naftos tanklaiviui „Erika“ šios savivaldybės teritorijoje pasklidusios atliekos, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinės teisės aktai

3 1969 m. lapkričio 29 d. Briuselyje pasirašyta tarptautinė konvencija dėl civilinės atsakomybės už taršos nafta padarytą žalą, iš dalies pakeista 1992 m. lapkričio 27 d. Londone pasirašytu protokolu (OL L 78, 2004, p. 32, toliau – Konvencija dėl civilinės atsakomybės), reglamentuoja laivų savininkų atsakomybę dėl žalos, padarytos stabilių angliavandenilių naftai išsiliejus iš tanklaivių. Joje įtvirtintas jų objektyvios atsakomybės, kuri ribojama suma, apskaičiuojama atsižvelgiant į laivo tonažą, principas bei nustatyta privalomojo atsakomybės draudimo tvarka.

4 Pagal Konvencijos dėl civilinės atsakomybės II straipsnio a punktą ši konvencija taikoma taršos žalai, padarytai Susitariančiosios Valstybės teritorijoje, įskaitant jos teritorinę jūrą, ir išimtinėje šios valstybės ekonominėje zonoje, įsteigtoje pagal tarptautinę teisę arba prireikus už ir greta tos valstybės teritorinės jūros esančioje zonoje, kurią ta valstybė nustatė pagal tarptautinę teisę ir kuri tęsiasi ne daugiau kaip 200 jūrmylių nuo pagrindinių linijų, nuo kurių matuojamas jos teritorinės jūros plotis.

5 Remiantis Konvencijos dėl civilinės atsakomybės III straipsnio 4 dalimi „ieškinys dėl kompensacijos už taršos žalą pagal šią Konvenciją ar kitaip negali būti pareikštas <…> jokiam laivo frachtuotojui (bet kaip apibūdintam, tarp jų ir laivo be įgulos frachtuotojui), valdytojui ar operatoriui <…>, nebent kai žala atsirado dėl jų asmeninio

veikimo ar neveikimo siekiant padaryti tokią žalą arba dėl didelio nerūpestingumo, žinant, kad tokia žala tikriausiai atsiras“.

6 1971 m. gruodžio 18 d. Briuselyje priimta tarptautinė konvencija dėl tarptautinio taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondo įkūrimo, iš dalies pakeista 1992 m. lapkričio 27 d. Londone pasirašytu protokolu (OL L 78, 2004, p. 40, toliau – FIPOL konvencija), papildo Konvenciją dėl civilinės atsakomybės, nustatydama žalos atlyginimo aukoms tvarką.

7 Tarptautinis taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondas (toliau – FIPOL), į kurį įnašus moka naftos pramonininkai, gali padengti 135 milijonų atsiskaitymo vienetų dydžio sumą už incidentą, įvykusį iki 2003 metų. Pagal FIPOL konvencijos 4 straipsnį Susitariančiosios Valstybės, kurioje buvo padaryta žala, teismuose nukentėjusieji gali pateikti prašymus išmokėti kompensaciją, būtent kai Konvencija dėl civilinės atsakomybės nenumato jokios atsakomybės už šią žalą arba kai laivo savininkas yra nemokus arba pagal šią Konvenciją atsakomybė jam nekyla.

8 1992 m. Tarptautinės konvencijos dėl tarptautinio taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondo įkūrimo 2003 m. protokolu (OL L 78, 2004, p. 24) įkuriamas tarptautinis papildomas taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondas, kuris pavadintas „2003 m. Tarptautinis papildomas taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondas“ ir leidžia kartu su FIPOL padengti iki 750 milijonų atsiskaitymo vienetų sumą už bet kurį vieną incidentą, įvykusį po 2003 m. lapkričio 1 dienos.

Bendrijos teisės aktai

Direktyva 75/442

9 Pagal Direktyvos 75/442 trečią konstatuojamąją dalį pagrindinis visų nuostatų dėl atliekų šalinimo tikslas turi būti žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga nuo kenksmingo poveikio, kylančio dėl atliekų surinkimo, vežimo, apdorojimo, saugojimo ir išvertimo.

10 Direktyvos 75/442 1 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

a) „atliekos“ reiškia medžiagą ar daiktą, patenkantį į I priedo kategorijas, kurias atliekų turėtojas šalina, ketina arba privalo šalinti.

Komisija <…> sudaro sąrašą atliekų, priklausančių I priede nurodytoms kategorijoms. <…>;

b) „gamintojas“ reiškia visus asmenis, dėl kurių veiklos susidaro atliekos („pirminis gamintojas“) ir (arba) visus asmenis, kurie vykdo pirminį tvarkymą, maišymą ar kitas operacijas, pakeičiančias šių atliekų pobūdį ar sudėtį;

c) „turėtojas“ reiškia atliekų gamintoją arba fizinį ar juridinį asmenį, kuris tas atliekas valdo;

<…>

e) „šalinimas“ reiškia bet kurią operaciją, išvardytą IIA priede;

f) „panaudojimas“ reiškia bet kurią operaciją, išvardytą IIB priede;

g) „surinkimas“ reiškia atliekų rinkimą, rūšiavimą ir (arba) atliekų sumaišymą tam, kad jas būtų galima vežti.“

11 Direktyvos 75/442 8 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad bet kuris atliekų turėtojas:

— pasirūpintų, kad atliekas sutvarkytų privatus ar valstybinis atliekų surinkėjas arba įmonė, vykdanti II A arba IIB prieduose nurodytas operacijas,

arba

— panaudotų ar pašalintų atliekas pats pagal šios direktyvos nuostatas.“

12 Direktyvos 75/442 15 straipsnyje numatyta:

„Pagal principą „teršėjas moka“ atliekų šalinimo išlaidas privalo padengti:

— turėtojas, kurio atliekas tvarko atliekų surinkėjas arba įmonė, kaip numatyta 9 straipsnyje,

ir (arba)

— ankstesni turėtojai arba produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojai.“

13 Direktyvos 75/442 I priedo „Atliekų kategorijos“ Q4, Q11, Q13 ir Q16 kategorijos suprantamos taip:

„Q4 išsipylusios, pamestos ar avariją patyrusios medžiagos, įskaitant bet kurias medžiagas, įrenginius ir kt., užterštus tokios avarijos metu.<…>

Q11 žaliavų gavybos ir tvarkymo atliekos (kalnakasybos atliekos, naftotiekių paplavos ir t. t.).<…>

Q13 bet kurios medžiagos, junginiai ar produktai, kuriuos vartoti draudžia įstatymas.<…>

Q16 bet kurios medžiagos, junginiai ar produktai, neminimi pirmiau išvardytose kategorijose.“

14 Šios direktyvos IIA priede „Šalinimo operacijos“ šalinimo operacijos išvardytos tokia seka, kokia yra vykdomos, o šios direktyvos IIB priede „Atliekų panaudojimo operacijos“ panaudojimo operacijos irgi išvardytos tokia seka, kokia yra vykdomos.

15 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/12/EB dėl atliekų (OL L 114, p. 9), kuria siekiant aiškumo ir racionalumo kodifikuojama Direktyva 75/442, 1 ir 15 straipsniuose bei I, IIA ir IIB prieduose pakartojamos pirmiau nurodytos nuostatos. Tačiau Direktyva 2006/12 buvo priimta po to, kai atsirado pagrindinės bylos aplinkybės, todėl pagrindinei bylai įtakos ji neturi.

Direktyva 68/414/EEB

16 1968 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvos 68/414/EEB, įpareigojančios EEB valstybes nares išlaikyti privalomąsias žalios naftos ir (arba) naftos produktų atsargas (OL L 308, p. 14), iš dalies pakeistos 1998 m. gruodžio 14 d. Tarybos direktyva 98/93/EB (OL L 358, p. 100, toliau – Direktyva 68/414), 2 straipsnis, kuris tokią pareigą numato būtent siekiant įveikti galimus nepritekliaus atvejus ar teikimo krizes, mazutą priskiria naftos produktams.

Direktyva 2004/35/EB

17 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) (OL L 143, p. 56) dešimtoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Beatodairiškai turėtų būti atsižvelgiama į Euratomo sutartį bei atitinkamas tarptautines konvencijas ir į Bendrijos teisės aktus, išsamiau ir griežčiau reglamentuojančius šios direktyvos taikymo sričiai priklausančios veiklos vykdymą <…>.“

18 Direktyvos 2004/35 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva netaikoma aplinkos žalai arba tokios žalos neišvengiamai grėsmei, sukeltai įvykio, dėl kurio kilusią atsakomybę arba kompensaciją reglamentuoja

IV priede išvardytos tarptautinės konvencijos, taip pat būsimi jų pakeitimai, galiojančios toje valstybėje narėje.“ (Pataisytas vertimas)

19 Direktyvos 2004/35 IV priede nurodyta:

„4 straipsnio 2 dalyje nurodytos tarptautinės konvencijos

a) 1992 m. lapkričio 27 d. Tarptautinė konvencija dėl civilinės atsakomybės už taršos nafta padarytą žalą;

b) 1992 m. lapkričio 27 d. Tarptautinė konvencija dėl tarptautinio taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondo įkūrimo;

<…>“ (Pataisytas vertimas)

Sprendimas 2004/246/EB

20 2004 m. kovo 2 d. Taryba priėmė Sprendimą 2004/246/EB, kuriuo valstybės narės įgaliojamos Europos bendrijos labui pasirašyti, ratifikuoti arba prisijungti prie 1992 m. Tarptautinės konvencijos dėl tarptautinio taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondo įkūrimo 2003 m. protokolo, kuriuo Austrija ir Liuksemburgas

įpareigojami Europos bendrijos labui prisijungti prie pagrindinių priemonių (OL L 78, p. 22).

21 Sprendimo 2004/246 ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Vadovaujantis Papildomuoju fondo protokolu tik nepriklausomos valstybės gali tapti jo šalimis, todėl Bendrija negali Protokolo ratifikuoti ar prie jo prisijungti, ir artimoje ateityje tokia galimybė taip pat nenumatoma.“

22 Sprendimo 2004/246 1 straipsnio 1 dalyje ir 4 straipsnyje nustatyta:

„*1 straipsnis*

1. Valstybės narės įgaliojamos pasirašyti, ratifikuoti ar prisijungti Europos bendrijos labui prie 1992 m. Tarptautinės konvencijos dėl tarptautinio taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondo įkūrimo 2003 m. protokolo (Papildomojo fondo protokolo) tolesniuose straipsniuose nustatytomis sąlygomis.

<…>

4 straipsnis

Valstybės narės kaip galėdamos greičiau deda pastangas, kad užtikrintų, jog Papildomasis fondo protokolas ir pagrindinės priemonės būtų iš dalies pakeistos, kad padėtų Bendrijai tapti jų susitariančiąja šalimi.“

Nacionalinės teisės aktai

23 1975 m. liepos 15 d. Įstatymo Nr. 75-633 dėl atliekų šalinimo ir medžiagų regeneravimo (JORF, 1975 m. liepos 16 d., p. 7279) 2 straipsnyje, kuris nuo šiol yra Aplinkos kodekso L 541-2 straipsnis, nustatyta:

„Bet kuris asmuo, gaminantis ar valdantis atliekas sąlygomis, galinčiomis sukelti kenksmingą poveikį dirvožemiui, augalams ir gyvūnams, padaryti žalos vietovėms ar kraštovaizdžiui, užteršti orą ar vandenį, sukelti triukšmą ar kvapus ir apskritai pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai, privalo jas šalinti ar užtikrinti jų šalinimą laikydamasis šio skyriaus nuostatų ir tokiomis sąlygomis, kurios leidžia išvengti minėto poveikio.

Atliekų šalinimas apima jų surinkimą, vežimą, saugojimą, rūšiavimą ir apdorojimą, būtinus gauti pakartotinai naudojamas medžiagas ar energiją, taip pat visiems kitiems produktams išversti ar išmesti į gamtą tokiomis sąlygomis, kurios leidžia išvengti pirmojoje pastraipoje minėto kenksmingo poveikio.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

24 1999 m. gruodžio 12 d. su Maltos vėliava plaukiojantis naftos tanklaivis „Erika“, kurio frachtuotojas *Total International Ltd*, nuskendo apie 35 jūrmylės nuo šiaurės vakaruose esančio Penmaro iškyšulio (Finisteras, Prancūzija), išpildamas į jūrą dalį savo krovinio ir kuro bei užteršdamas Prancūzijos Atlanto pakrantę.

25 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismui pateiktų pastabų matyti, kad Italijos bendrovė ENEL sudarė sutartį su *Total International Ltd* dėl likutinio mazuto, panaudotino kaip kuras elektros gamyboje, pristatymo. Vykdydama šią sutartį bendrovė *Total raffinage distribution*, dabar *Total France*, pardavė šį likutinį mazutą *Total International Ltd*, kuri frachtavo laivą „Erika“ jam pervežti iš Diunkerko (Prancūzija) uosto iki Milazzo uosto Sicilijoje.

26 2000 m. birželio 9 d. Mesquer savivaldybė būtent bendrovėms *Total* Sen Nazero komerciniame teisme (*Tribunal de commerce de Saint-Nazaire*) pareiškė ieškinį, siekdama, be kita ko, jog būtų pripažinta, kad pagal 1975 m. liepos 15 d. Įstatymą Nr. 75-633 šios bendrovės turi atsakyti už žalą, padarytą dėl atliekų pasklidimo jos teritorijoje, ir nurodyta solidariai sumokėti 69 232,42 euro sumą, kurią savivaldybė išleido atlikdama tvarkymo ir valymo operacijas.

27 Kadangi jos ieškinys buvo atmestas, Mesquer savivaldybė pateikė apeliacinį skundą Reno apeliaciniam teismui (*Cour d'appel de Rennes*), kuris 2002 m. vasario 13 d. Sprendimu patvirtino pirmosios instancijos teismo sprendimą, pripažindamas, kad nagrinėjamu atveju likutinis mazutas buvo ne atlieka, bet degi medžiaga, sudaranti energinę medžiagą, gaminamą konkrečiam panaudojimui. Iš tikrųjų Reno apeliacinis teismas pripažino, kad taip išpiltas likutinis mazutas, pakitęs dėl susimaišymo su vandeniu ir smėliu, lėmė atliekų susidarymą, tačiau jis nusprendė, kad jokia nuostata neleidžia pripažinti bendrovių *Total* atsakomybės, nes jos negali būti laikomos tokių atliekų gamintojomis ar turėtojomis. Todėl Mesquer savivaldybė pateikė kasacinį skundą.

28 Manydamas, kad šioje byloje kyla rimtų Direktyvos 75/442 aiškinimo sunkumų, *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar perdirbimo procese gautą likutinį mazutą, atitinkantį naudotojo nustatytas specifikacijas, gamintojo skirtą parduoti kaip kurą ir minimą Direktyvoje 68/414 <…>, galima pripažinti atlieka Direktyvos 75/442 <…>, kodifikuotos Direktyva 2006/12 <…>, 1 straipsnio prasme?

2. Ar laivu gabentas likutinio mazuto krovinys, išsiliejęs į jūrą, pats ar susimaišęs su vandeniu ir nuosėdomis, yra atliekos Direktyvos 2006/12 <…> I priedo Q4 (kategorijos) prasme?

3. Neigiamai atsakius į pirmąjį klausimą ir teigiamai – į antrąjį, ar likutinio mazuto gamintojas (*Total raffinage (distribution)*) ir (arba) pardavėjas bei frachtuotojas (*Total international Ltd*) gali būti laikomi atliekų gamintojais ir (arba) turėtojais pagal Direktyvos 2006/12 <…> 1 straipsnio b ir c punktus bei šios direktyvos 15 straipsnio taikymo tikslu, nors avarijos, pavertusios produktą atlieka, metu jį gabeno trečiasis asmuo?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

29 Bendrovės *Total* teigia, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti pripažintas nepriimtinu, nes Mesquer savivaldybė jau gavo žalos atlyginimą iš FIPOL ir todėl ji neturi suinteresuotumo pareikšti ieškinio. Tokiomis aplinkybėmis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra hipotetinis.

30 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Bendrijos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma reikšmingumo prezumpcija. Nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gali atmesti, tik jei yra akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Bendrijos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (šiuo klausimu žr. 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *van der Weerd ir kt.*, C-222/05–C-225/05, Rink. p. I-4233, 22 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

31 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką nagrinėjantys bylą nacionaliniai teismai privalo įvertinti, ar jų sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir nustatyti Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą (2006 m. birželio 15 d. Sprendimo *Air Liquide Industries Belgium*, C-393/04 ir C-41/05, Rink. p. I-5293, 24 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

32 Šiuo atžvilgiu iš bylos medžiagos matyti, kad Mesquer savivaldybė iš tikrųjų pasinaudojo FIPOL išmokomis, kurios jai buvo išmokėtos pateikus prašymą išmokėti kompensaciją, nukreiptą laivo „Erika“ savininko ir FIPOL atžvilgiu. Dėl šių išmokų buvo sudaryti sandoriai, kuriais ši savivaldybė aiškiai įsipareigojo nesikreipti į jokias instancijas ir nepareikšti ieškinio, priešingu atveju ji turėtų grąžinti jai išmokėtas sumas.

33 Atrodo, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai žinojo, tačiau nemanė, kad pagrindinė byla buvo baigta ar kad Mesquer savivaldybė prarado suinteresuotumą pareikšti ieškinį, ar kad reikėtų atsisakyti pateikti Teisingumo Teismui savo prejudicinius klausimus.

34 Tokiomis aplinkybėmis reikia atsakyti į *Cour de cassation* pateiktus klausimus.

Dėl pirmojo klausimo

35 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar likutinis mazutas, parduodamas kaip kuras, gali būti laikomas atlieka Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punkto prasme.

36 Bendrovės *Total*, pastabas pateikusios valstybės narės bei Komisija mano, kad į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai. Tik Mesquer savivaldybė teigia, kad toks likutinis mazutas turi būti laikomas atlieka ir kad, be kita ko, ši medžiaga patenka į pavojingų ir neteisėtų produktų kategoriją.

37 Visų pirma reikia priminti, kad pagal Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punktą atliekos – tai bet kokia medžiaga ar daiktas, patenkantys į šios direktyvos I priedo kategorijas, kuriuos atliekų turėtojas šalina, ketina arba privalo šalinti.

38 Taigi remiantis minėta direktyva atliekos sąvokos taikymo sritis priklauso nuo sąvokos „šalinti“ prasmės (1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, Rink. p. I-7411, 26 punktas) ir todėl pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką šią sąvoką reikia aiškinti atsižvelgiant į šios direktyvos tikslą (2000 m. birželio 15 d. Sprendimo *ARCO Chemie Nederland ir kt.*, C-418/97 ir C-419/97, Rink. p. I-4475, 37 punktas), kuris pagal minėtos direktyvos trečią konstatuojamąją dalį yra žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga nuo kenksmingo poveikio, daromo atliekų surinkimo, vežimo, apdorojimo, saugojimo ir išvertimo, ir į EB 174 straipsnio 2 dalį, kuri nurodo, kad Bendrijos politika aplinkos srityje siekiama aukšto apsaugos lygio ir kad ji yra grindžiama atsargumo bei prevencinių veiksmų principais (žr. 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Niselli*, C-457/02, Rink. p. I-10853, 33 punktą).

39 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad atsižvelgiant į Direktyva 75/442 siekiamą tikslą, atliekos sąvoka negali būti aiškinama siaurai (žr. minėto sprendimo *ARCO Chemie Nederland ir kt.* 40 punktą).

40 Ši sąvoka gali apimti visus daiktus ir medžiagas, kuriuos savininkas šalina, net jeigu jie turi komercinę vertę ir yra surenkami vykdant komercinę veiklą surinkimo, perdirbimo ar pakartotinio panaudojimo tikslams (be kita ko, žr. 2002 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Palin Granit ir Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, C-9/00, Rink. p. I-3533, toliau – sprendimas *Palin Granit*, 29 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

41 Šiuo atžvilgiu kai kurios aplinkybės gali įrodyti, jog medžiaga ar daiktas buvo šalinami, ketinami šalinti arba turėjo būti pašalinti Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punkto prasme. Taip yra būtent tuo atveju, kai naudojama medžiaga yra gamybos liekana, t. y. produktas, kurio nebuvo siekiama pagaminti (minėto sprendimo *ARCO*

Chemie Nederland ir kt. 83 ir 84 punktai). Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad granito karjere iškastos nuolaužos, kurių eksploatuotojas iš esmės nesiekė pagaminti, yra atliekos (minėto sprendimo *Palin Granit* 32 ir 33 punktai).

42 Vis dėlto produktai, medžiagos arba žaliavos, gaunami gamybos arba gavybos procese, kurio pagrindinis tikslas nėra jų gamyba, gali būti traktuojami ne kaip liekanos, o kaip subproduktai, kuriuos įmonė siekia ne šalinti, bet toliau ketina panaudoti arba parduoti jai naudingomis sąlygomis prieš tai jų neperdirbusi (žr. minėto sprendimo *Palin Granit* 34 punktą bei 2004 m. sausio 15 d. Nutarties *Saetti ir Frediani*, C-235/02, Rink. p. I-1005, 35 punktą).

43 Iš tikrųjų niekaip negalima pateisinti Direktyvos 75/442 nuostatų taikymo produktams, medžiagoms arba žaliavoms, kurie, nepaisant bet kokio perdirbimo, yra ekonomiškai vertingi produktai, kuriems taikytini juos reglamentuojantys teisės aktai (žr. minėto sprendimo *Palin Granit* 35 punktą bei minėtos nutarties *Saetti ir Frediani* 35 punktą).

44 Tačiau atsižvelgiant į pareigą atliekų sąvoką aiškinti plačiai, siekiant mažinti jų prigimties lemiamą grėsmę ir taršą, šie argumentai dėl subproduktų taikytini tik tuomet, kai produktai, medžiagos arba žaliavos ne gali būti, bet neišvengiamai yra dar kartą panaudojami tolesniame gamybos procese, prieš tai jų neperdirbus (minėto sprendimo *Palin Granit* 36 punktas bei minėtos nutarties *Saetti ir Frediani* 36 punktas).

45 Be medžiagos priskyrimo gamybos liekanoms kriterijaus, kitas svarbus kriterijus nustatyti, ar medžiaga yra atliekos Direktyvos 75/442 prasme, yra šios medžiagos panaudojimo dar kartą prieš tai neperdirbus tikimybės laipsnis. Jei medžiagą ne tik galima dar kartą panaudoti, bet turėtojui ir naudinga tai daryti finansiškai, tokio

panaudojimo dar kartą tikimybė yra didelė. Tokiu atveju ši medžiaga nebegali būti laikoma medžiaga, kurią turėtojas siekia „pašalinti“, o turi būti kvalifikuojama kaip autentiškas produktas (minėto sprendimo *Palin Granit* 37 punktas).

46 Pagrindinėje byloje atrodo, kad aptariama medžiaga gaunama perdirbus naftą.

47 Vis dėlto ši likutinė medžiaga gali būti komerciškai eksploatuojama ekonomiškai naudingomis sąlygomis, o tai patvirtina ir faktas, kad dėl jos sudarytas komercinis sandoris ir ji atitinka pirkėjo specifikacijas, kaip tai pabrėžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

48 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: tokia medžiaga, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, t. y. kaip kuras parduodamas likutinis mazutas, nėra atlieka Direktyvos 75/442 prasme, jeigu ji eksploatuojama ar parduodama ekonomiškai naudingomis sąlygomis ir iš tikrųjų gali būti naudojama kaip kuras prieš tai jos neperdirbus.

Dėl antrojo klausimo

49 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar likutinis mazutas, išsiliejęs jūroje nuskendus laivui, tokiomis aplinkybėmis turi būti laikomas atlieka Direktyvos 75/442 I priedo Q4 kategorijos prasme.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

50 Mesquer savivaldybė, kuriai iš esmės pritaria Prancūzijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija, mano, kad tokia nafta, jeigu išsipila jūroje ir *a fortiori* susimaišo su vandeniu bei nuosėdomis, turi būti laikoma atlieka Direktyvos 75/442 prasme.

51 Bendrovės *Total* teigia, kad iš naftos, vandens ir pakrantės nuosėdų sudarytas mišinys laikomas atlieka tik tuo atveju, jeigu egzistuoja pareiga pašalinti ar panaudoti išsiliejusią naftą kaip tokią ir jeigu ji yra neatskiriama nuo vandens ir nuosėdų.

52 Belgijos vyriausybė teigia, kad taip jūroje išsilieję produktai turėtų būti laikomi ne atliekomis Direktyvos 75/442 prasme, bet likutine nafta Konvencijos dėl civilinės atsakomybės ir FIPOL konvencijos prasme. Jungtinės Karalystės vyriausybė, visiškai sutikdama, kad tokia nafta gali būti laikoma atlieka šios direktyvos prasme, pripažįsta, jog pageidautina, kad atsitiktiniam naftos išsiliejimui jūroje būtų taikomos tik Konvencija dėl civilinės atsakomybės ir FIPOL konvencija, ir todėl Direktyva 75/442 tokiomis aplinkybėmis būtų netaikoma.

Teisingumo Teismo atsakymas

53 Visų pirma reikia priminti, kad Direktyvos 75/442 I priede pateikiamas sąrašas medžiagų ir daiktų, kurie gali būti pripažinti atliekomis. Tačiau jis tėra informacinis, nes priskyrimas atliekoms pirmiausia priklauso nuo turėtojo elgesio ir nuo sąvokos „šalinti" reikšmės (žr. 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Van de Walle ir kt.*, C-1/03, Rink. p. I-7613, 42 punktą).

54 Tai, kad Direktyvos 75/442 I priedo „Atliekų kategorijos“ Q4 punkte nurodytos „išsipylusios, pamestos ar avariją patyrusios medžiagos, įskaitant bet kurias medžiagas, įrenginius ir kt., užterštus per tokią avariją“, tėra vienas iš požymių, leidžiantis jas įtraukti į atliekų sąvokos taikymo sritį. Tačiau to nepakanka, kad jūroje išsiliejusi ir valstybės narės teritorinius vandenis bei pakrantę užteršusi nafta būtų pripažinta atlieka (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 43 punktą).

55 Esant šioms aplinkybėms, būtina išnagrinėti, ar toks naftos išsiliejimas yra veiksmas, kuriuo turėtojas ją pašalina Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punkto prasme (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 44 punktą).

56 Šiuo atžvilgiu, kai nagrinėjama medžiaga ar daiktas yra gamybos liekana, t. y. produktas, kurį nebuvo siekiama pagaminti tolesniam naudojimui, ir turėtojas ekonomiškai naudingomis sąlygomis negali jo iš naujo panaudoti prieš tai neperdirbęs, jie turi būti suprantami kaip našta, kurią turėtojas „pašalina“ (žr. minėto sprendimo *Palin Granit* 32–37 punktus ir minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 46 punktą).

57 Kalbant apie išsiliejusią naftą, užteršusią požeminį gruntą ir vandenis, pažymėtina, jog Teisingumo Teismas turėjo progą konstatuoti, kad ji nėra prieš tai jos neperdirbus iš naujo panaudotinas produktas (žr. minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 47 punktą).

58 Taigi, tokia išvada galioja ir jūroje išsiliejusiai naftai, užteršusiai tam tikros valstybės narės teritorinius vandenis ir pakrantes.

59 Iš tikrųjų akivaizdu, kad tokios naftos, pasklidusios ar emuliavusios vandenyje ir net susimaišiusios su nuosėdomis, eksploatacija ar pardavimas yra mažai tikėtini, net hipotetiniai. Taip pat akivaizdu, kad net pripažįstant, jog techniškai tai padaryti įmanoma, tokia eksploatacija ar pardavimas bet kuriuo atveju pareikalautų išankstinio perdirbimo, kuris, nebūdamas ekonomiškai naudingas tokios medžiagos turėtojui, iš tikrųjų sudarytų didelių finansinių išlaidų. Iš to išplaukia, kad tokia jūroje išsiliejusi nafta laikytina medžiaga, kurios jos turėtojas gaminti neketino ir kurią jis „pašalina“, nors ir netyčia, gabendamas, todėl ji turi būti laikoma atlieka Direktyvos 75/442 prasme (žr. minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 47 ir 50 punktus).

60 Beje, šios direktyvos taikymo nepaneigia aplinkybė, kad nafta išsiliejo ne tam tikros valstybės narės sausumos teritorijoje, bet jos išimtinėje ekonominėje zonoje.

61 Iš tikrųjų, nesant būtinybės pareikšti nuomonės dėl šios direktyvos taikymo laivo paskendimo vietoje, reikia pastebėti, kad taip išsiliejusi nafta tekėjo palei pakrantę, kol ją pasiekė, taip išsipildama ir šios valstybės narės sausumos teritorijoje.

62 Iš to išplaukia, kad tokiomis naftos tanklaivio paskendimo aplinkybėmis, kurios būdingos pagrindinei bylai, Direktyva 75/442 taikoma *ratione loci.*

63 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: paskendus laivui į jūrą atsitiktinai išsiliejusi nafta, kuri susimaišė su vandeniu ir smėliu, ir tekanti palei tam tikros valstybės narės pakrantę, kol ją pasiekia, yra atlieka Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punkto prasme, jeigu ji nebegali būti eksploatuojama ar parduodama prieš tai jos neperdirbus.

Dėl trečiojo klausimo

64 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar naftos tanklaivio paskendimo aplinkybėmis jūroje išsiliejusio likutinio mazuto gamintojas ir (arba) pardavėjas bei laivo frachtuotojas, kuris šią medžiagą gabeno, gali būti įpareigoti padengti išlaidas, susijusias su taip susidariusių atliekų šalinimu, nors jūroje išsiliejusią medžiagą gabeno trečiasis asmuo, šiuo atveju jūrų transporto vežėjas.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

65 Mesquer savivaldybė mano, kad pagrindinėje byloje Direktyvos 75/442 15 straipsnio taikymo tikslais likutinio mazuto gamintojas bei pardavėjas ir šią medžiagą gabenančio laivo frachtuotojas šios direktyvos 1 straipsnio b ir c punktų prasme turi būti laikomi atliekų, susidariusių dėl minėtos medžiagos išsiliejimo jūroje, gamintojais ir turėtojais.

66 Bendrovių *Total* nuomone, pagrindinės bylos aplinkybėmis Direktyvos 75/442 15 straipsnis netaikomas nei likutinio mazuto gamintojui, nei jo pardavėjui ar šią medžiagą gabenusio laivo frachtuotojui, nes avarijos, dėl kurios ši medžiaga pavirto atlieka, metu ją gabeno trečiasis asmuo. Be to, ši nuostata netaikoma ir likutinio mazuto gamintojui vien dėl to, kad jis yra gamintojas produkto, dėl kurio susidarė atliekos.

67 Prancūzijos vyriausybė, kuriai iš dalies pritaria Italijos vyriausybė ir Komisija, mano, kad likutinio mazuto gamintojas ir (arba) pardavėjas bei šią medžiagą gabenusio laivo frachtuotojas gali būti laikomi atliekų, susidariusių šiai medžiagai išsiliejus jūroje,

gamintojais ir (arba) turėtojais tik tuo atveju, jei laivo paskendimas, dėl kurio likutinio mazuto krovinys tapo atliekomis, siejamas su įvairiais veiksmais, galinčiais jiems užtraukti atsakomybę. Tačiau Komisija priduria, kad tokio produkto, koks yra likutinis mazutas, gamintojas vien dėl šios veiklos negali būti laikomas atliekų, kurios susidarė dėl šio produkto įvykus avarijai jį gabenant, „gamintoju“ ir (arba) „turėtoju“ Direktyvos 75/442 1 straipsnio b ir c punktų prasme. Vis dėlto pagal šios direktyvos 15 straipsnio antrąją įtrauką jis būtų įpareigotas padengti atliekų šalinimo išlaidas kaip „produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojas“.

68 Belgijos vyriausybės nuomone, Direktyva 75/442 netaikoma, nes taikoma Konvencija dėl civilinės atsakomybės. Jungtinės Karalystės vyriausybė taip pat mano, kad Teisingumo Teismas neturi atsakyti į šį klausimą, nes pagrindinėje byloje keliami atsakomybės klausimai dėl likutinio mazuto išsiliejimo jūroje.

Teisingumo Teismo atsakymas

69 Pagrindinės bylos aplinkybėmis, atsižvelgiant į Direktyvos 75/442 tikslą, nurodytą jos trečioje konstatuojamojoje dalyje, šios direktyvos 15 straipsnio antroje įtraukoje numatyta, kad pagal principą „teršėjas moka“ atliekų šalinimo išlaidas privalo padengti ankstesni turėtojai arba produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojai.

70 Pagal Direktyvos 75/442 8 straipsnį bet kuris „atliekų turėtojas“ turi pasirūpinti, kad atliekas sutvarkytų privatus ar valstybinis atliekų surinkėjas arba įmonė, vykdanti IIA arba IIB prieduose nurodytas operacijas, arba pats panaudoti ar pašalinti atliekas pagal šios direktyvos nuostatas (2005 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-494/01, Rink. p. I-3331, 179 punktas).

71 Iš pirmiau nurodytų nuostatų matyti, kad Direktyvoje 75/442 panaudojimo ar pašalinimo operacijų faktinis įvykdymas, už kurį atsako kiekvienas „atliekų turėtojas“, nesvarbu, ar jis yra jų gamintojas, ar valdytojas, atskirtas nuo pareigos padengti šių operacijų išlaidas, pagal principą „teršėjas moka“ nustatytą asmenims, dėl kurių atsirado atliekos, nesvarbu, ar jie yra atliekų turėtojai, ar ankstesni turėtojai, ar produktų, dėl kurių atsirado atliekos, gamintojai (minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 58 punktas).

72 Šiuo atžvilgiu principo „teršėjas moka“ EB 174 straipsnio 2 dalies pirmosios pastraipos antro sakinio ir Direktyvos 75/442 15 straipsnio prasme taikymas būtų nesėkmingas, jeigu tokie asmenys, dėl kurių susidarė atliekos, galėtų išvengti šioje direktyvoje numatytų finansinių pareigų, nors aiškiai įrodyta jūroje išsiliejusios, nors ir atsitiktinai, naftos, kuria buvo užteršta tam tikros valstybės narės pakrantės teritorija, kilmė.

— Dėl sąvokų „turėtojas“ ir „ankstesni turėtojai“

73 Kalbant apie iš degalinės atsargų saugojimo įrenginių išsiliejusią naftą, kurią degalinė buvo nusipirkusi siekdama ją panaudoti savo veiklai, pažymėtina, jog Teisingumo Teismas nusprendė, kad ji iš tikrųjų priklausė degalinės valdytojui. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokiomis aplinkybėmis tas, kuris savo veiklos reikmėms šią naftą laikė saugojimo įrenginiuose, kai ji tapo atlieka, gali būti laikomas jos „gamintoju“ Direktyvos 75/442 1 straipsnio b punkto prasme. Iš tikrųjų, jeigu tuo pačiu metu jis yra šių atliekų valdytojas ir gamintojas, tokios degalinės valdytoją reikėtų laikyti ir šių atliekų turėtoju pagal šios direktyvos 1 straipsnio c punktą (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 59 punktą).

74 Be to, tuo atveju, kai nafta išsipila jūroje, reikia priminti, kad ją gabenančio laivo savininkas iš tikrųjų tą naftą valdo iš karto, dar iki jai tampant atlieka. Šiomis aplinkybėmis tokio laivo savininkas gali būti laikomas šių atliekų gamintoju Direktyvos 75/442 1 straipsnio b punkto prasme, taigi šiuo atžvilgiu kvalifikuojamas kaip „turėtojas“ šios direktyvos 1 straipsnio c punkto prasme.

75 Tačiau minėta direktyva nedraudžia, kad tam tikrais atvejais atliekų šalinimo išlaidas padengtų vienas ar keli ankstesni turėtojai (minėto sprendimo *Van de Walle ir kt.* 57 punktas).

— Dėl asmenų, turinčių padengti atliekų šalinimo išlaidas, nustatymo

76 Pagrindinėje byloje kyla klausimas, ar tas, kuris pardavė prekę galutiniam vartotojui ir dėl šios priežasties frachtavo jūroje nukentėjusį laivą, gali būti laikomas taip išpiltų atliekų „ankstesniu turėtoju“. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar produkto, iš kurio šios atliekos atsirado, gamintojas taip pat gali būti įpareigotas padengti taip susidariusių atliekų šalinimo išlaidas.

77 Šiuo atžvilgiu Direktyvos 75/442 15 straipsnyje numatyta, kad tam tikros asmenų kategorijos, nagrinėjamu atveju „ankstesni turėtojai“ arba „produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojas“, pagal principą „teršėjas moka“ gali būti įpareigoti padengti atliekų šalinimo išlaidas. Ši finansinė pareiga tenka dėl jų prisidėjimo prie šių atliekų susidarymo ir tam tikru atveju iš to išplaukiančios taršos grėsmės.

78 Taigi, kalbant apie jūroje paskendus naftos tanklaiviui išsiliejusią naftą, pažymėtina, jog nacionalinis teismas gali pripažinti, kad šios naftos pardavėjas ir ją gabenančio laivo frachtuotojas „pagamino atliekas“, jeigu šis teismas, atsižvelgęs į aplinkybes, kurias gali vertinti tik jis pats, padaro išvadą, kad šis pardavėjas-frachtuotojas prisidėjo prie laivo paskendimu sukeltos taršos atsiradimo grėsmės, ypač jeigu nesiėmė priemonių tam, kad tokio incidento išvengtų, tokių, kaip antai laivo pasirinkimas. Tokiomis aplinkybėmis šis pardavėjas-frachtuotojas galės būti laikomas ankstesniu atliekų turėtoju pagal Direktyvos 75/442 15 straipsnio antros įtraukos pirmąją dalį.

79 Kaip buvo priminta šio sprendimo 69 punkte, tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, Direktyvos 75/442 15 straipsnio antroje įtraukoje pavartojant jungtuką „arba“, numatyta, kad atliekų šalinimo išlaidas privalo padengti aptariamų atliekų „ankstesni turėtojai“ arba „produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojas“.

80 Šiuo atžvilgiu pagal EB 249 straipsnį valstybės narės, kurioms skirta Direktyva 75/442, turėdamos teisę pasirinkti jos įgyvendinimo formą ir būdus, yra įpareigotos pasiekti rezultatą finansinės atsakomybės už išlaidas, susijusias su atliekų šalinimu, atžvilgiu. Todėl jos turi įsitikinti, kad jų nacionalinė teisė leidžia šias išlaidas priskirti ankstesniems turėtojams arba produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojui.

81 Kaip savo išvados 135 punkte pastebėjo generalinė advokatė, Direktyvos 75/442 15 straipsnis nedraudžia, jog valstybės narės, vykdydamos atitinkamos srities tarptautinius įsipareigojimus, kaip antai Konvenciją dėl civilinės atsakomybės ir FIPOL konvenciją, numatytų, kad laivo savininkas ir jo frachtuotojas gali padengti žalą, padarytą dėl naftos išsiliejimo jūroje, tik iki sumos, nustatytos atsižvelgiant į laivo tonažą ir (arba) tik ypatingomis aplinkybėmis, susijusiomis su jų nerūpestingu elgesiu. Ši nuostata taip pat nedraudžia žalos atlyginimo fondui, šiuo atveju FIPOL, kurio maksimalios kiekvieno incidento atveju išmokėtinos sumos yra apribotos, vykdant tarptautinius įsipareigojimus prisiimti atsakomybę padengti atliekų, susidariusių naftai išsiliejus į jūrą, šalinimo išlaidas, vietoj „turėtojų“ Direktyvos 75/442 1 straipsnio c punkto prasme.

82 Tačiau jeigu atliekų, susidariusių naftai išsiliejus į jūrą, šalinimo išlaidų minėtas fondas nepadengia ar to padaryti negali dėl to, kad viršijama šiam incidentui numatyta žalos atlyginimo riba, ir jeigu taikant numatytus apribojimus ir (arba) atleidimo nuo atsakomybės atvejus tam tikros valstybės narės nacionalinė teisė, įskaitant tą, kuri išplaukia iš tarptautinių konvencijų, trukdo šias išlaidas padengti laivo savininkui ir (arba) jo frachtuotojui, nors pastarieji ir turi būti laikomi „turėtojais“ Direktyvos 75/442 1 straipsnio c punkto prasme, tokia nacionalinė teisė, siekiant užtikrinti Bendrijos teisę atitinkantį šios direktyvos 15 straipsnio perkėlimą, turi leisti, kad šias išlaidas padengtų produkto, iš kurio atsirado taip pasklidusios atliekos, gamintojas. Tačiau pagal principą „teršėjas moka“ toks gamintojas gali būti įpareigotas padengti šias išlaidas, tik jei dėl savo veiklos jis prisidėjo prie paskendus laivui sukeltos taršos atsiradimo grėsmės.

83 Šiuo atžvilgiu valstybės narės pareiga imtis visų reikiamų priemonių direktyvoje numatytam tikslui pasiekti yra privaloma ir nustatyta EB 249 straipsnio trečiojoje pastraipoje bei pačioje direktyvoje. Ši pareiga imtis visų bendrų ar specialių priemonių yra privaloma visoms valstybių narių valdžios institucijoms, tarp jų ir teisminėms, jų kompetencijos ribose (žr. 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Marleasing*, C-106/89, Rink. p. I-4135, 8 punktą ir minėto sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 40 punktą).

84 Iš to išplaukia, kad taikydami nacionalinę teisę, ar tai būtų prieš direktyvos įsigaliojimą, ar po jo priimtos nuostatos, ar tarptautinių konvencijų, prie kurių valstybė narė yra prisijungusi, nuostatos, nacionaliniai teismai turi ją aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į direktyvos tekstą ir į jos tikslą, kad būtų pasiektas direktyvoje numatytas rezultatas ir taip būtų laikomasi EB 249 straipsnio trečiosios pastraipos (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Marleasing* 8 punktą).

85 Be to, priešingai nei per teismo posėdį teigė bendrovės *Total*, Bendrijai nėra privalomos Konvencija dėl civilinės atsakomybės ir FIPOL konvencija. Iš tikrųjų, pirma, Bendrija nėra prisijungusi prie šių tarptautinių dokumentų ir, antra, ji negali būti laikoma perėmusia savo valstybių narių įsipareigojimus vien todėl, kad ne visos

valstybės narės yra šių konvencijų susitariančiosios šalys (pagal analogiją žr. 1994 m. liepos 14 d. Sprendimo *Peralta*, C-379/92, Rink. p. I-3453, 16 punktą bei 2008 m. birželio 3 d. Sprendimo *Intertanko ir kt.*, C-308/06, Rink. p. I-4057, 47 punktą), ar netiesiogiai saistoma šių konvencijų dėl 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje pasirašytos Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos, įsigaliojusios 1994 m. lapkričio 16 d. ir Europos bendrijos vardu patvirtintos 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB (OL L 179, p. 1), 235 straipsnio, kurio 3 dalis, kaip per posėdį pabrėžė Prancūzijos vyriausybė, tik nustato bendrą šios konvencijos šalių pareigą bendradarbiauti.

86 Be to, kalbant apie Sprendimą 2004/246/EB, kuriuo valstybės narės įgaliojamos Europos bendrijos labui pasirašyti, ratifikuoti arba prisijungti prie 2003 m. FIPOL konvencijos protokolo, pakanka konstatuoti, kad šis sprendimas ir šis 2003 m. protokolas netaikomi pagrindinėje byloje nagrinėjamoms aplinkybėms.

87 Iš tikrųjų Direktyvos 2004/35 4 straipsnio 2 dalyje aiškiai numatyta, kad ši direktyva netaikoma aplinkos žalai arba tokios žalos neišvengiamai grėsmei, sukeliamai įvykio, dėl kurio kilusią atsakomybę arba kompensaciją reglamentuoja IV priede išvardytos tarptautinės konvencijos, tarp jų – Konvencija dėl civilinės atsakomybės ir FIPOL konvencija. Iš tikrųjų Bendrijos teisės aktų leidėjas, kaip tai parodo ir šios direktyvos dešimta konstatuojamoji dalis, nusprendė esant būtina beatodairiškai atsižvelgti į atitinkamas tarptautines konvencijas, išsamiau ir griežčiau reglamentuojančias šios direktyvos taikymo sričiai priklausančią veiklą.

88 Tačiau reikia konstatuoti, kad Direktyvoje 75/442, įskaitant Direktyvą 2006/12, kuria Direktyva 75/442 buvo kodifikuota, analogiškos nuostatos nėra.

89 Atsižvelgiant į tai, kas buvo pasakyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: taikant Direktyvos 75/442 15 straipsnį atsitiktiniam naftos išsiliejimui į jūrą, dėl kurio buvo užteršta tam tikros valstybės narės pakrantė:

— nacionalinis teismas gali pripažinti šios naftos pardavėją ir ją gabenančio laivo frachtuotoją minėtų atliekų gamintojais Direktyvos 75/442 1 straipsnio b punkto prasme, taip pat „ankstesniais turėtojais“ pagal šios direktyvos 15 straipsnio antros įtraukos pirmąją dalį, jeigu šis teismas, atsižvelgęs į aplinkybes, kurias gali vertinti tik jis pats, padaro išvadą, kad tas pardavėjas-frachtuotojas prisidėjo prie šio laivo paskendimu sukeltos taršos atsiradimo grėsmės, ypač jeigu nesiėmė priemonių tam, kad tokio incidento išvengtų, tokių, kaip antai laivo pasirinkimas,

— jeigu atliekų, susidariusių naftai atsitiktinai išsiliejus į jūrą, šalinimo išlaidų FIPOL nepadengia ar to padaryti negalima dėl to, kad viršijama šiam incidentui numatyta žalos atlyginimo riba, ir jeigu, taikant numatytus apribojimus ir (arba) atleidimo nuo atsakomybės atvejus, tam tikros valstybės narės nacionalinė teisė, įskaitant išplaukiančią iš tarptautinių konvencijų, trukdo tam, kad šias išlaidas padengtų laivo savininkas ir (arba) jo frachtuotojas, nors pastarieji ir turi būti laikomi „turėtojais“ Direktyvos 75/442 1 straipsnio c punkto prasme, tokia nacionalinė teisė, siekiant užtikrinti Bendrijos teisę atitinkantį šios direktyvos 15 straipsnio perkėlimą, turi leisti, kad šias išlaidas padengtų produkto, iš kurio atsirado taip pasklidusios atliekos, gamintojas. Tačiau pagal principą „teršėjas moka“ toks gamintojas gali būti įpareigotas padengti šias išlaidas, tik jei dėl savo veiklos prisidėjo prie paskendus laivui sukeltos taršos atsiradimo grėsmės.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

90 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Tokia medžiaga, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, t. y. kaip kuras parduodamas likutinis mazutas, nėra atlieka 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų, iš dalies pakeistos 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB, prasme, jeigu ji eksploatuojama ar parduodama ekonomiškai naudingomis sąlygomis ir iš tikrųjų gali būti naudojama kaip kuras prieš tai jos neperdirbus.**

2. **Paskendus laivui į jūrą atsitiktinai išsiliejusi nafta, kuri susimaišė su vandeniu ir smėliu, tekanti palei tam tikros valstybės narės pakrantę, kol ją pasiekia, yra atlieka Direktyvos 75/442, iš dalies pakeistos Sprendimu 96/350, 1 straipsnio a punkto prasme, jeigu ji nebegali būti eksploatuojama ar parduodama prieš tai jos neperdirbus.**

3. **Taikant Direktyvos 75/442, iš dalies pakeistos Sprendimu 96/350, 15 straipsnį atsitiktiniam naftos išsiliejimui į jūrą, dėl kurio buvo užteršta tam tikros valstybės narės pakrantė:**

   — **nacionalinis teismas gali pripažinti šios naftos pardavėją ir ją gabenančio laivo frachtuotoją minėtų atliekų gamintojais Direktyvos 75/442, iš dalies pakeistos Sprendimu 96/350, 1 straipsnio b punkto prasme, taip pat „ankstesniais turėtojais“ pagal šios direktyvos 15 straipsnio antros įtraukos pirmąją dalį, jeigu šis teismas, atsižvelgęs į aplinkybes, kurias gali vertinti tik jis pats, padaro išvadą, kad tas pardavėjas-frachtuotojas prisidėjo prie šio laivo paskendimu sukeltos taršos atsiradimo grėsmės, ypač jeigu nesiėmė priemonių tam, kad tokio incidento išvengtų, tokių, kaip antai laivo pasirinkimas,**

— **jeigu atliekų, susidariusių naftai išsiliejus į jūrą, šalinimo išlaidų Tarptautinis taršos nafta padarytos žalos kompensavimo fondas nepadengia ar to padaryti negali dėl to, kad viršijama šiam incidentui numatyta žalos atlyginimo riba, ir jeigu, taikant numatytus apribojimus ir (arba) atleidimo nuo atsakomybės atvejus, tam tikros valstybės narės nacionalinė teisė, įskaitant išplaukiančią iš tarptautinių konvencijų, trukdo tam, kad šias išlaidas padengtų laivo savininkas ir (arba) jo frachtuotojas, nors pastarieji ir turi būti laikomi „turėtojais“ Direktyvos 75/442, iš dalies pakeistos Sprendimu 96/350, 1 straipsnio c punkto prasme, tokia nacionalinė teisė, siekiant užtikrinti Bendrijos teisę atitinkantį šios direktyvos 15 straipsnio perkėlimą, turi leisti, kad šias išlaidas padengtų produkto, iš kurio atsirado taip pasklidusios atliekos, gamintojas. Tačiau pagal principą „teršėjas moka“ toks gamintojas gali būti įpareigotas padengti šias išlaidas, tik jei dėl savo veiklos prisidėjo prie paskendus laivui sukeltos taršos atsiradimo grėsmės.**

Parašai.